

“YERLİ DİZİ YERSİZ UZUN” POLEMİĞİ VE RTÜK

Dr.Hasan Tahsin FENDOĞLU
Anayasa Hukuku Profesörü

Türkiye bir süredir dizileri tartışmaktadır. Dizilerle ilgili polemikte “RTÜK bu işe karışsın” diyenler olduğu gibi “karışmasın” diyenler de bulunmaktadır. Ülkemiz televizyonlarında halen yaklaşık 100 yerli, 40 yabancı dizi yayımlanmaktadır. Bir süredir kamuoyunda TV dizilerindeki sürelerin uzun olduğundan şikayet edilmekte ve 90 dakika yerine 45 dakikaya çekilmesi istenmektedir. TV dizisi çekimlerinde başrolde oynayanların yüksek ücret aldıkları diğer kimi çalışanların ise 8 saatten fazla görev yaptığı bunların sesçi, ışıkçı gibi set çalışanları olduğu, bunların aldığı ücretin yeterli olmadığı, az ücretle ve kötü koşullarda çalıştıkları ifade edilmektedir. Bir bölüm 45 dakika sürdüğünde oyuncu ne alıyorsa 90 dakika olduğunda da aynı ücretin verildiği iddia olunmaktadır.

Yerli dizi yersiz uzun” polemiğinde talepleri kısaca 6 maddeye indirgeyebiliriz, bunlar; **1.** Diziler 45 dakikaya indirilsin. **2.** Dizi çekimlerinde her bir bölüm 90 dakika değil 45 dakika olsun. **3.** 45 dakikalık dizinin ücreti ile 90 dakikalık dizide çalışan kişilere aynı ücret olmasın. **4.** Dizi starları çuvalla para istediği için diziler uzuyor, bu konuda önlem alınsın. **5.** RTÜK reklâm sürelerini uzatırsa, yayımcı da diziyi kısaltabilir. **6.** 1993 tarihli “Avrupa Konseyi Sınırışan TV Sözleşmesi”ne göre RTÜK, belirtilen bu konuda düzenleme yapsın.

Taleplerin RTÜK mevzuatı açısından tartışılması. Anayasanın 133’ncü maddesi ile 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kurtuluşu Hakkında Kanun’a göre, RTÜK’ün görevi, televizyon ve radyo alanını düzenlemek ve denetlemektir. Talepleri değerlendirdiğimizde, ilk dört talebin gerek Anayasanın 133’ncü maddesi, gerekse 3984 sayılı yasa da bir karşılığının bulunmadığı açıktır. Anayasanın geneli ve Türk hukuk mevzuatı değerlendirildiğinde belirtilen ilk 4 talebin muhatabının RTÜK dışındaki birim veya birimlerin olduğu söylenebilir. Çünkü RTÜK’ün, dizilerin yayımlanmasından önce sansür yapma yetkisi olmadığı gibi, yayımlandıktan sonra da vereceği ihlal kararları için özellikle 3984 sayılı yasanın 4’ncü maddesinde bir karşılığının bulunması gerekir. Bu nedenle ilk dört talebin RTÜK tarafından değil, ilgili kamu birimi (Çalışma Bakanlığı) tarafından incelenmesi mümkündür. Esasen bu talepler konusunda Üst Kurula şu ana kadar herhangi bir istem de gelmiş değildir. Beş nolu talep karşısında şaşırılmamak elde değildir. Çünkü reklâm süreleri 3984 sayılı yasa tarafından açık ve net olarak belirlenmiştir; detayları ise Yönetmelikle düzenlenmiş olup, müzakere konusu yapılması mümkün değildir. Altı nolu talep konusunda, taraf olduğumuz uluslar arası metinlerde, herhangi bir açıklama yoktur. Taraf olmadığımız metinlerde de dizi süresinin 90 dakika değil de 45 dakika olması yönünde bir metin bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, belirtilen haliyle bu taleplerin RTÜK’ün görev ve yetkisi içerisinde bulunmadığı görülmektedir. ABD ve Avrupa’da dizilerin uzunluğunun yaklaşık 45 dakika olduğu belirtilebilir; ancak bu durum, kamu otoritesinden değil, yayıncıların ve piyasanın arz-talep dengesinden doğmaktadır. Günümüz dünyasında dizilerin ihraç edilebilmesi için piyasa koşullarına göre yaklaşık sürenin 45 dakika olması aranmaktadır. 90 dakikalık Türk dizilerinin, 45 dakikaya indirildikten sonra ihraç edilebildiği ilgililerce belirtilmektedir.